

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

1 Quid sit cambium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

pretium, & sit census extinctus: nullam in hoc emptori Princeps iniuriam facit, quia liberum est illi censum perimere. Hinc etiam fit, ut Princeps Caio, quia Titio censum emerat minoris, possit etiam dicere, vel auge pretium, vel ego pensionem mutuum: quod si nolis, sume pretium, quod ego Titio debebam, & census habeatur extinctus. Quare Caio emptori secundo restitutum est integrum pretium, quod à Titio primario emptore Princeps acceperat, nisi causæ legitimæ subint, quibus aliter Princeps facere queat.

De tertio genere Montium.

CAPVT XXIV.

EST & aliud montium genus, quod tenetur ad censualem contractum reuocatur, & se habet in hunc modum: Princeps, vel Respublica libera, ob bella, vel alias causas pecunias indigens, solet aliquando subditos cogere ad dandas sibi pecunias, eâ lege, ut donec eas restituat, soluat quotannis cuique eorum, qui pecunias dederunt, certam pensionem, videlicet ei, qui centum aureos dedit, sex, vel quinque: & hi qui pecunias dant, vocantur creditores montis: ipse vero pecuniarum accipiens, mons, vel mutuum appellatur, quamuis solo nomine, non re ipsa tale sit, eò quod, qui pecunias dederunt, eas nequeunt repetere, sed solum annuam pensionem exigere, & Respublica, vel Princeps liberam habet facultatem restituendi singulis pecuniarum sortem quam dederunt: & datur etiam libera potestas creditoribus montis, ut suum ius, quod habet exigendi annuam pensionem, possint alteri vendere, & vendit aliquando pluri.

Primo queritur, An huiusmodi montium erectio sit licita? Olim in Italia magna fuit altercatio inter Theologos, & quibus multi opinabantur eos, qui pecunias dant, mutuas dare, & proinde creditores vocari, & ipsam sortem, mutuum. Deinde, quia pecunia vendi, & emi non potest, & in his montibus nihil aliud est, quod vendatur, vel ematur, nisi pecuniaria pensio, quæ quotannis soluitur. At communis est sententia hunc contractum esse licitum, quia est censuialis venditio, & emptio: ipsa enim Respublica in suis bonis, vel redditibus annuis antiquis, vel nouis censum imponit, & illum vendit pretio certo. Nec impedit, si ij, qui pecunias dant, creditores vulgo dicantur, & pecunias ipse, mutua: nec enim est habenda ratio nominum, quibus imperitum vulgus vitur, sed rei quæ geritur. Verè emptores sunt census qui pecunias dant, quia eas repetere nequeunt: & pecunias quæ dantur, verè sunt pretia, quibus annuæ pensiones emuntur.

Secundo queritur, Quo differat hoc etiam tertium genus montium à primo, quod mons Pietatis vocatur? Respondeo, hoc solum differre, quia montes Pietatis sunt instituti ad dandum mutuo pauperibus; at verò predicti montes solum eriguntur ob communem Reipublicæ salutem, & bonum, vel ob Principis necessitatem, ut videlicet Respublica, vel Princeps magnam pecuniarum summam accipiat, quæ præsentem subleuet necessitatem.

Tertio queritur, An licite ciues, siue subditi cogantur pecunias conferre in montem? Respondeo, licite cogi, quia uti superius dixi, officio magistratus possunt ciues compelli ob communem Reipublice necessitatem, vel ad vendendum res suas, vel mutuum dandum, vel etiam ad largiendam pauperibus elemosinam, vel ad emendum: ita etiam fieri solet, ut quando Respublica, vel Princeps in fame, & inopia rei frumentariæ, annonam emit, ut civium saluti prospiciat, cum deinde cogit emere, quando pecunia, non est, ne ætarium publicum, cuius pecunijs est emptæ, damnatum pariat, hoc est, minuat, & decrescat, sic enim pauperum exauriretur, & evanesceret.

Postremo queritur, Quales sint talium montium conditiones? Respondeo, tales, quales in censibus requiruntur: ut videlicet Respublica ex redditibus antiquis, vel no-

uis annuas pensiones possit solvere: deinde, ut ne, qui pecunias dant, eas amplius repetere queant. Deinde, ut ius habeat Respublica, vel Princeps repetendi sortem principalem, quoadocunque voluerit, & proinde extinguendi censum. Atque hæc quidem de censibus breuiter à nobis dicta sint.

DE CAMBIIS.

NOTA hæc res, ut verum fatear, obscura est, & difficilis explicatus habet: cam tamen quanta potero breuitate tractabo.

De cambijs pauca quedam tradidere Canonici iuris interpretes in capite ultimo de *Vsuris*, & Ciuilibus iuris consulti, ut Paulus, Angelus, Salicetus in *Codice, titulo de Vsuris*; Summistæ in *verbo Vsuræ, vel Cambium*; Angelus *vsuræ s. num. 51. Rosella eod. verbo 6. Siluester eod. 4. Tabienensis vsura 15. Armilla verbo Campsor. Theologi in 4. dist. 15. Gabriel quest. 10. art. 3. dub. 12. Maior quest. 36. & 37. Sanctus Bernardinus part. 2. serm. 39. art. 3. cap. 1. 2. & 3. Sanctus Antoninus part. 2. tit. 1. cap. 7. §. 47. & seqq. Conradus de *contract. lib. quest. 98. & 99. Caietanus in Opusculis tom. 2. tract. 7. Sotus lib. de Iustitia 6. à questione octaua vsque ad 13. Medina de rebus per *vsuram acquisitis, quest. 5. & seqq. Nauarrus in Manuali cap. 17. numer. 284. Auctor Coronæ Confessorum part. 2. cap. 8. tit. de Cambijs*, Ioannes Baptista Lupus in *tract. de Vsuris Comment. 3. §. 2. Thomas Bonifagni in tract. de Cambijs*, Franciscus Garcia de *Contract. §. 2. c. 6. & seq. Thomas Mercatus tract. de Contract. lib. cap. de Cambijs*, Cosmus Philarchus de *officio Sacerdotis, lib. 5. ca. 22. & seqq. Fabianus Genuensis in tract. de Cambijs*, & Hieronymus Luca, de *Cambijs*.**

Quid sit cambium.

CAPVT I.

RIMO queritur, Ad quod genus contractuum cambium referatur? Respondeo, licet nonnulli, qui dixerint cambium, mutui ratione habere; alios vero, qui senserint, cambiū ad emptionem, & venditionem reduci, quia pecunia in cambio venditur, & emitur: sed cum de singulis cambiorum generibus agam, explicabo, in quo genere contractus vnusquodque cambium reponatur: præsentem loco satis est dicere, communem esse sententiam, cambium referri ad permutationem, quia cambium est vnus pecuniarum cum alia commutatio; & proinde quedam permutationis species: nam permutatio latius pat-

ret. Et tripliciter accipitur, primò, vt est vnus rei cum alia commutatio, & hæc generis nomen retinet, nam permutatio vocatur. Secundo, cum mercibus, vel rebus communiter pecunia eternum datur, vt pretium rei, siue meritis, & hoc proprio nomine dicitur emptio, & venditio. Tertio, vna pecunia cum alia commutatur, & hæc permutatio mercatorum cambium appellant. Permutatio igitur accipitur, vt est nomen generis, aut vt est nomen speciei. Generis rationem habet, quando est vnus rei cum alia commutatio: sed res accipitur, siue sit numisma, siue alia res. Speciei nomen habet, quando commutatur res cum re, sed res tunc pecunia non est.

Secundo queritur, Quid sit cambium? Respondeo, esse vnus pecunie cum alia commutationem. Nam pecunia habet in se tria: Primò est omnium rerum, siue mercium pretium. Secundo, ex hæc, vel illa materia constat: est enim aurea, argentea, vel ærea. Tertio, insignita est, & notata figura, Republicæ, vel Principis auctoritate publica imprefa. Pecunie itidem due sunt vsus, principalis, siue primarius, quia est rerum venalium pretium: Alter est secundarius, siue minus principalis. Est enim pecunia res quedam per se, vnde instar aliarum rerum potest vendi, locari, permutari, & commodari, quia pecunia possit vni ad ostentationem, ad ornatum, voluptatem, medicinam, item ad facilitatem, & commodiorem vsum nostrum: nam facilius, & commodius vna pecunia, quam alia ex vno loco ad alium transferuntur. Aristoteles *lib. 1. Polit. cap. 6.* docet, rei aliquid, vt porci calcei, duos esse vsus: vnus primarius: est enim calceus, quo pedes induimus: alterum secundarium, cum calceo vtimur ad vendendum. Sic etiam pecunie duo sunt vsus: primarius, cum vtimur pecunia ad emendum res: secundarius, cum vtimur pecunia ad permutandum cum alia pecunia, vel ad vendendum, & emendum pecuniam.

Quotuplex sit cambium.

CAPVT II.

NAVARRVS in *Manual. cap. 47. num. 286.* septem cambiorum species enumerat. Conradus de *Contractib. quest. 99. in supposit. 4. q. 1.* Caietanus tract. de *Cambio cap. 1.* Sotus *lib. 6. de iustitia, quest. 8. art. conclus. 4.* Medina *de rebus per iuram acquis. quest. 5.* multipliciter etiam cambium diuidunt. Sed communis omnium sententia, cambium ad tria tantum genera reducit. Aut enim in cambio est diuersitas loci, quia in vno loco pecunia datur, vt in alio loco distanti solua: u: quæ est secunda cambij species: aut est temporis diuersitas, vt si sit mihi nunc Romæ pecuniam des, vt aliam ad tres, vel quattuor menses tibi Romæ soluam: vnde tertia cambij species existit. Cambium igitur vel ex numismatis, vel loci, vel temporis diuersitate distinguitur.

Auctores tamen solent cambium multipliciter partiti.

Primò enim diuidunt in reale, & sicum. Reale cambium vocant, quod est verè, & proprie cambium, cum re ipsa scilicet vna cum alia commutatur. Sicum verò quod est cambium solum nomine tenus, sed re ipsa est mutuum, ac proinde fictum est cambium. Dicitur verò sicum, quia cum reuera sit mutuum, cambij tamen venit simulato nomine, sterile, & vanum est: ac proinde lucrum gignere, & fructum reddere iure non potest.

Secundo distribuunt auctores cambium in tres partes, aut enim est mutuum cambium, absque vllis literis, aut est vna cum literis, quod vocatur cambium per literas, cū ex vno loco literæ mittuntur, vt ibi fiat pecunie date solutio: Aut est cambium datis literis, vt solutio pecunie fiat ad certum tempus, eum videlicet ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, pecunia in eodem loco, in quo dicta est, cum lucro ad tempus redditur.

Tertio solet diuidi, testibus Conrado, & Medina, cambium dupliciter: aut enim est simplex, & purum, aut mixtum.

Simplex cambium est, in quo nullus alius contractus admittitur, qualis est cambium, quo vna pecunia aurea, vel argentea in eodem loco cum ærea commutatur. Mixtum est, quod cum alio contractu coniungitur, quale est cambium per literas ad locum distansem, v. g. Titius negotiator recipit Romæ a Caio centum aureos, vt i olei in Hispania totidem soluat. In hoc cambio, melius quidem permutatio pecunie præteritis cum pecunia absentis, & loco distanti: sed est etiam quodammodo contractus locationis, quia Titius Caio locat suam industriam, & operam in transportanda pecunia Caij ex vrbe Roma Toletum. Deinde, cum Titius negotiator dat Caio Romæ centum aureos, vt ei soluantur i olei in Hispania, est permutatio pecunie præteritis cum absentis: sed videtur etiam venditio, quia Titius Caio vendit centum aureos præteritis, accepta hinc à Caio de soluendo pretio Toleti, vt poitea ostendimus.

Quenam sit cambiorum origo.

CAPVT III.

TOTA cambiorum negotiatio circa pecunias versatur, sicut mercaturæ circa merces. Animaduertendum est, pecuniam primò esse introductam, tanquam pretium rerum venalium, qui fuit primus vsus pecunie. Sed deinde homines vt pecunia ceperunt, non tanquam pretio mercium, sed tanquam re quadam æstimabili: quoniam omnis pecunia constat materia, figura, & signo publico imprefso. Vnde dicta est pecunia signata, ac propterea ratione materiae, & signi, res quedam per se est, & ita tanquam res conducit plurimum ad humanos vsus. Aliquando item pecunia absens est tum loco, tum tempore: & quia longè abest, si cum alia pecunia præteritis commutetur, minoris estimatur, quemadmodum cæteræ res, quæ procul abunt. Nam vt ex loco remoto in præsentem, & huc, nos vbi sumus, importentur, periculis, laboribus, & impensis exposita, & obiecta sunt. Pecunia itidem aliquando abundat, aliquando deficit: quemadmodum etiam aliarum rerum aliquando copia suppetit, aliquando maxima est penuria. Præterea sicut cæteræ res ex vno loco ad alium transferuntur, nimirum, nonnumquam aliunde huc aduehuntur, nonnumquam hinc alio deportantur: sic etiam aliquando necesse est, vt pecunie, quas habemus, alio deferantur, quia illis alibi, non hic indigemus. Aliquando oportet, vt aliunde huc inuehantur, quia eas alibi, non hic habemus. Ex his omnibus causis, introduci cepit secundus pecunie vsus, quia vna pecunia cum alia commutatur, & inuenta est cambiorum, & negotiorum ars: pecunia enim arte commutatur, non natura: quamuis natura potius, quam arte permutatur, quælibet alia res, immò ipsæ pecunie tanquam res quedam, venduntur, locantur, commodantur ratione materiae, vel signi, siue figuræ, vel quia loco abunt, vel periculo obiectæ sunt.

Primò queritur, An cambiorum ars, & negotiatio sit licita? Ratio dubitandi est, quia Aristoteles *lib. 1. Polit. cap. 6.* eam videtur improbare: tum quia est causa queritis, & lucri, cuius tanta est cupiditas in hominibus, vt nullus eius finis sit: tum etiam, quia pecunia vendi, & emi non potest. Respondeo negotiationem cambiorum introductam esse, vel ob publicum, vel ob priuatum commodum. Quæ est ob bonum publicum negotiatio, ea licita est, alioquin enim omnes mercaturæ, & nundinæ e medio tollerentur: ob hoc enim sæpe optus est pecunies absentes cum præsentibus commutare, & autem pecuniam cum argentea, vel ærea, vel e contrario. Item emptiones, & venditiones rerum indigent sæpe cambiorum negotiatione: quia necesse est res ad victum necessarias emere, quæ tamen vendi facili, & commodò minime queunt absque minuta pecunia: & ob id auream, vel argenteam, quam habemus, commutamus cum ærea, qua indigemus. Præterea nonnumquam oportet ingentem minutæ pecunie summam alio transfer-